

Muuttuvien hajajätevesisäädösten huomioiminen kuntien määräyskokoelmissa ja valvonnassa

Uudenmaan ELY-keskuksen ja Vantaanjoen ja Helsingin
seudun vesiensuojeluyhdistyksen seminaari:

**Haja-asutuksen jätevesilainsäädännön muutokset ja
vaikutukset kunnallisiin määräyksiin**

13.3.2017 Uudenmaan ELY -keskus

Miira Riipinen

ympäristöpäällikkö

Ympäristönsuojelumääräykset § -sisältö ennallaan, vain rakenteellisia muutoksia

- YSL 202 § ympäristönsuojelumääräysten antovaltuutus ennallaan
- Kunnan ympäristönsuojelumääräykset voivat sisältää lakia ankarampia vaatimuksia.
- YSL:ään oma pykälänsä (156 c §)
 - » Viittaus YSL 202 §:ään kuten ennenkin:
 - Voidaan antaa perustason puhdistusvaatimusta ankarampia vaatimuksia, jos ne ovat välttämättömiä paikallisten ympäristöolosuhteiden vuoksi.
 - » Asetuksen antovaltuutus: ohjeellinen puhdistustaso asetuksessa (4 §)

Ympäristönsuojelumääräykset – sädöshierarkian merkitys

- Ympäristönsuojelumääräysten mukaiset jätevesijärjestelmien ankarammat puhdistusvaatimukset (ohjeellinen puhdistustaso & muut vaatimukset) tulevat noudatettavaksi vasta kun laista velvoite laukeaa:
 - Uudet ja MRL –lupaa/ilmoitusta vaativat korjaukset heti
 - Olemassa olevat: kun korjataan/rakennetaan uutta vastaavaa. YSL vyöhykejaon aikataulujen mukaisesti
- » Ympäristönsuojelumääräyksissä ei tule määrätä samaa teemaa koskevasta, vastaavalla tarkkuustasolla laissa tai asetuksesta säädetyistä asiasta ristiriitaisesti (tai lainkaan) – määräajat YSL:ssä ei ympäristönsuojelumääräyksissä
 - Kauppila, J.: Vesienhoitolain toteuttamisesta kunnan ympäristönsuojelumääräyksin

Ympäristönsuojelumääräysten antovaltuutus YSL:ssä

YSL 202 § Kunnan ympäristönsuojelumääräykset

Kunta voi antaa tämän lain täytäntöön panemiseksi tarpeellisia **paikallisista olosuhteista johtuvia**, kuntaa tai sen osaa koskevia yleisiä määräyksiä (*kunnan ympäristönsuojelumääräykset*).

Määräykset eivät voi koskea:

1) luvanvaraista tai rekisteröitävää toimintaa;

Määräykset voivat koskea:

1) toimia, rajoituksia ja rakennelmia, joilla ehkäistään päästöjä tai niiden haitallisia vaikutuksia;

3) toimintojen sijoittumisen ympäristönsuojelullisia edellytyksiä asemakaava-alueen ulkopuolella;

4) sellaisten alueiden määrittelyä, joilla ympäristön erityisen pilaantumisvaaran vuoksi on kielletty jäteveden johtaminen maahan, vesistöön taikka ojaan, lähteeseen, tekolammikkoon tai vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaiseen noroon;

7) vesien ja meriympäristön tilan parantamista koskevia toimia, jotka ovat vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisen vesienhoitosuunnitelman tai merenhoitosuunnitelman mukaan tarpeellisia.

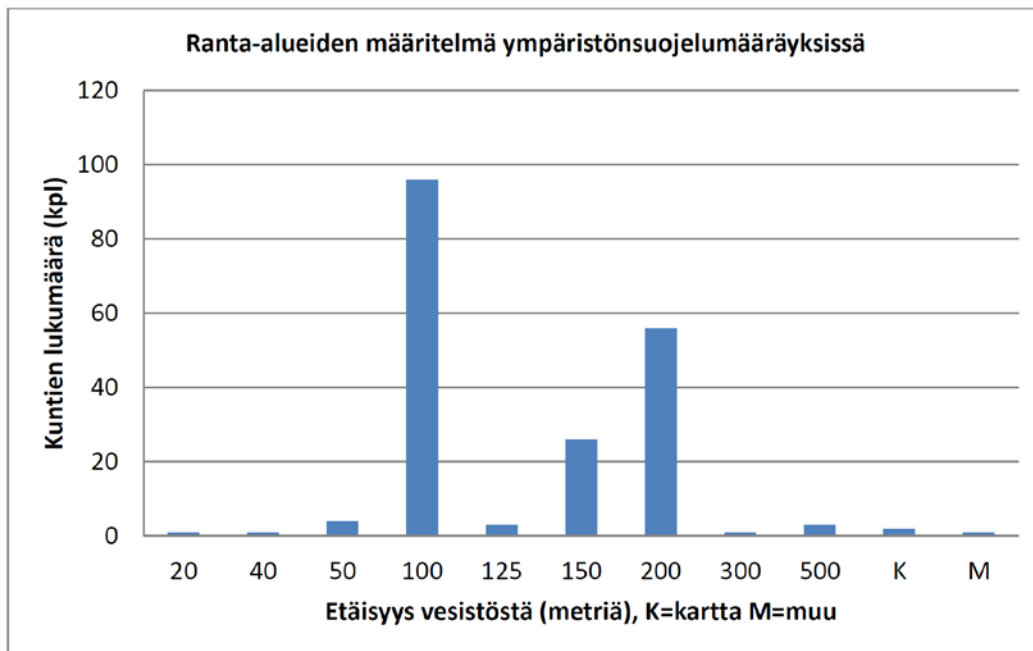
Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen ympäristönsuojelumääräyksestä **siinä mainituin perustein**.

Jätevedet

ympäristönsuojelumääräyksissä

- Vuonna 2014 2/3 kunnista oli antanut ympäristönsuojelumääräykset
- Suurin osa ympäristönsuojelumääräyksistä koskee jätevesien puhdistamista viemäriverkoston ulkopuolisilla alueilla sekä muita vesiensuojelutoimenpiteitä
 - » Hajajätevesiasetuksen (209/2011) peruspuhdistustason sekä tiukempien puhdistusvelvoitteiden toimeenpano toteutettiin ympäristönsuojelumääräyksillä
- Teknologianeutraalius: mitään tekniikkaa ei saa suosia – määräyksissä voi kuitenkin luetella eri tekniikkavaihtoehtoja
- Kokonaisuutena melko selkeä määräysryhmä – kunnissa määräykset hyvin toistensa kaltaisia, eroina mm. herkkien alueiden määrittely (tai sen puuttuminen)
- Ongelmia aiheutuu määräysten soveltamistilanteissa, esim. kun määräyskokoelmaa ei ole päivitetty uuden hajajätevesiasetuksen mukaiseksi

Ranta-alueiden leveys kuntien ympäristönsuojelumääräyksissä



Kuva 1. Ranta-alueiden määrittely ympäristönsuojelumääräyksissä (metriä vesistöstä, K = määrittely kartalla, M = muu määrittelmä), yhteensä 194 kuntaa

Tyypillisimpiä jätevesiä koskevia ympäristönsuojelumääräyksiä

Taulukko 1. Ympäristönsuojelumääräysten jätevesiä koskevia aiheita.

Aihe, josta annettu määräyksiä	Kuntien lukumäärä, joilla aiheesta on määrätty	Osuus kunnista joilla on määräyksiä (166) / osuus kaikista kunnista (304)
Puhdistusjärjestelmien sijoitusetäisyydet (rakennuksista, kaivosta, rannasta jne.)	149 kpl	90 % / 49 %
Hajajätevesiasetuksen 4§:n mukaiset tiukemmat puhdistusvaatimukset	123 kpl	74 % / 41 %
Pohjaviesialueille tiukennettuja vaatimuksia	134 kpl	81 % / 44 %
Ranta-alueilla tiukennettuja vaatimuksia	103 kpl	62 % / 34 %
Vähäisten jätevesien käsittelemättä jättämisen salliminen	103 kpl	62 % / 34 %
Erityyppisiä mainintoja puhdistuslaitteistojen ominaisuuksista	139 kpl	84 % / 84 %

Jätehuoltomääräykset

- Jätelain 91 §:n mukaan jätehuoltomääräyksissä voidaan antaa jätelain täytäntöön panemiseksi tarpeellisia **paikallisista oloista johtuvia**, kuntaa tai sen osaa koskevia yleisiä määräyksiä (muutkin kuin kuntavastuulle kuuluvat jätteet)
- Jätteen määrän vähentämisestä
- Lajittelusta
- Säilyttämisestä
- Keräyksestä
- Kuljetuksesta
- Hyödyntämisestä
- Loppukäsittelystä
- sekä näitä koskevista teknisistä vaatimuksista

Jätehuoltomääräykset – pääasialliset jätevesilietteitä määräystyydit

- Asumisessa syntyvien ja muiden kunnan jätehuollon järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvien lietteiden osalta jätehuoltomääräyksissä määrätään lähinnä
 - » Säiliöiden tyhjennysväleistä
 - » Mahdollisuuksista lietteen omatoimiseen käsittelyyn.
 - Vähimmäistyhjennysvälejä on noudatettava, vaikka lietteen käsittely tapahtuisi kiinteistöllä omatoimisesti.
- Jätehuoltomääräyksissä annettava velvoite luovuttaa liete ainoastaan JL 94 §:n mukaiseen jätehuoltorekisteriin hyväksytyille toimijalle

Jätehuoltomääräykset –lietteen omatoiminen käsittely

- Jätehuoltomääräyksissä voidaan mahdollistaa lietteiden pienimuotoinen omatoiminen tai yhteinen käsittely.
 - » Jätelain 41 §:n 2 mom.: *” Jätteen haltija voi myös itse käsitellä 1 momentissa tarkoitetun jätteen kiinteistöllään tai luovuttaa asumisesta syntyvän biojätteen, jätevesilietteen tai siihen rinnastettavan muun jätteen käsiteltäväksi naapurikiinteistöllä tai muulla lähellä sijaitsevalla kiinteistöllä, jos omatoiminen tai yhteinen käsittely on pienimuotoista ja käsittely on hyväksytty kunnan jätehuolto- tai ympäristönsuojelumääräyksissä. ”*
 - » Jätehuoltomääräyksissä voidaan määrätä myös muun kuin kunnan jätehuollon järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvan jätteen pienimuotoisesta omatoimisesta käsittelystä jätteen syntypaikalla.
- Omatoiminen saostussäiliöiden mustien jätevesilietteiden (ja umpisäiliöiden jätevesien) käsittely voidaan sallia, jos kiinteistöllä on käytössään (joko omana tai esimerkiksi vuokrattuna) siihen soveltuvat laitteistot sekä olosuhteet ovat sopivat.
- Muissa tapauksissa asumisessa syntyvien lietteiden omatoiminen käsittely on mahdollista hallitusti lähinnä silloin, kun syntyvän lietteen määrä on vähäinen tai se on kiinteässä muodossa.

Jätehuoltomääräykset – säiliöiden tyhjennysväli

- HUOM! HAJAJÄTEVESIASETUKSESTA EI TODENNÄKÖISESTI ENÄÄ MINIMITYHJENNYSVÄLIÄ !
 - » Käyttö- ja huolto-ohje liite pois
- Tyhjennysvälin minimi perusteltava jätehuoltomääräyksissä
 - » Jätelain 13 §:llä *Jätteestä ja jätehuollosta aiheutuvan vaaran ja haitan ehkäiseminen*:
 - Jätteestä, jätehuollosta, keräyksessä, ja kuljetuksessa, paikan sijoittamisessa, rakentamisessa, käytössä ja käytön jälkeisessä hoidossa ei saa aiheutua
 - vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle
 - ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavia päästöjä mukaan lukien melua ja hajua taikka viihtyisyyden vähentymistä
 - » Vna jätteistä 10 §:llä *Jätteen keräys*
 - *Jäteastia on tyhjennettävä ja puhdistettava riittävän usein, jotta ei haittaa, vaaraa ympäristölle, terveydelle, hygieniahaittaa, hajua*
 - *Voidaan soveltaa myös muun kuin yhdyskuntajätteen ja siihen rinnastettavan jätteen keräyksessä.*

Jätevesijärjestelmän käyttö- ja huolto hajajätevesisäädöksissä

- YSL 156 § Talousjätevesien käsittelyjärjestelmä:
 - » ...Kiinteistön jätevesien käsittelyjärjestelmä on suunniteltava ja rakennettava ja sitä on **ylläpidettävä siten, että perustason puhdistusvaatimus täyttyy...**
- YSL 157 §
 - » Perusvaatimukset käyttö- ja huolto-ohjeelle
 - 'Käyttö- ja huolto-ohjeiden on sisällettävä tarvittavat tiedot jätevesijärjestelmän ja jätevesien käsittelyjärjestelmän asianmukaista käyttöä ja kunnossapitoa varten.'
 - » Asetuksen 7 § tarkoittaa laissa tarkoitettua jätevesijärjestelmän käyttö- ja huolto-ohjeen sisältöä
 - Käyttö- ja huolto-ohjeen on sisällettävä tiedot...
- Ohjeistukseen mahdollisesti lisätarkennuksia, poistetun liitteen tietojen hyödyntämistä

Rakennusjärjestys

- MRL 14 § Kunnassa on oltava rakennusjärjestys
- Rakennusjärjestyksessä annetaan **paikallisista oloista johtuvat suunnitelmallisen ja sopivan rakentamisen**, kulttuuri- ja luonnonarvojen huomioon ottamisen sekä **hyvän elinympäristön toteutumisen ja säilyttämisen kannalta tarpeelliset määräykset**.
- Määräykset voivat koskea **rakennuspaikkaa**, rakennuksen kokoa ja sen **sijoittumista**, rakennuksen sopeutumista ympäristöön, rakentamistapaa, istutuksia, aitoja ja muita rakennelmia, rakennetun ympäristön hoitoa, **vesihuollon järjestämistä**, suunnittelutarvealueen määrittelyä sekä muita niihin rinnastettavia paikallisia rakentamista koskevia seikkoja.
- **Rakennusjärjestykset sisältävät rakentamista koskevaa ohjausta eikä toimintaan liittyvää osuutta.**
- Koskevat erityisesti asemaakaava-alueen ulkopuolisia alueita
- **Yleis- ja asemakaavoissa annetut määräykset menevät rakennusjärjestyksen edelle**

Rakennusjärjestys - kaavat

- Rakennusjärjestyksessä voidaan määrätä esim.
 - » Onko kiinteistökohtaiselle jätevesijärjestelmälle haettava toimenpidelupa vai sovelletaanko ilmoitusmenettelyä
- Kaavoilla voidaan edistää pinta- ja pohjavesiensuojelua
 - » Ohjaamalla rakentamista sopiville paikoille
 - » Rakennuspaikan riittävä koko (mahdollistaa puhdistamisen eri vaihtoehdot)
 - » Pohjavesi- tai ranta-alueilla voidaan antaa määräyksiä käsittelystä
 - Ei tule ilman erityistä syytä edellyttää tiettyä käsittelymenetelmää

Muutosten vaikutukset kuntien viranomaisten toimintaan



Pilaantumisen valvonta - ympäristönsuojeluviranomainen

- Jätevedet eivät saa edelleenkään aiheuttaa ympäristön pilaantumisen vaaraa
- Arviolta noin 200 000 kiinteistöä putoaa pois määräaikaan sidotusta jätevesisjärjestelmien korjausvelvoitteesta
- Hajajätevesisäädöksiä ja pilaamista valvotaan YSL:n nojalla ympäristöriskien arviointiin perustuen
 - » Ei systemaattista kiinteistöjen läpikäyntiä
 - » Riskialueita voivat olla viemäriverkostojen ulkopuoliset asutuskeskittymät, joissa vanhoja jätevesisjärjestelmiä ja talousvesikaivoja lähekkäin (pohjavesi- ja ranta-alueiden ulkopuolella, ei määräaika korjaamiselle)
- Jos havaitaan pilaantumisen vaaraa
 - » YSL 175 Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen
 - Kieltää jatkamasta
 - Määrätä palauttamaan ympäristö ennalleen tai poistamaan rikkomuksesta ympäristölle aiheutunut haitta
 - » YSL 180 § Määräys pilaantumisen ehkäisemiseksi

Poikkeukset YSL- ja asetus velvoitteista

- Muutokset
 - » YSL 156 d
 - » Huomattavan vähäinen kuormitus (esim. 1-2 hlöä)
 - » TAI sosiaaliset tekijät
 - » Voidaan hakea laissa määritellyillä herkkillä alueilla 31.10.2019 alkaen

Suunnitelman sisällön ja suunnittelijan kelpoisuuden varmistaminen - rakennusvalvonta

- Jätevesijärjestelmän mitoitusperuste pois
 - » YSL 156 § käsittelyjärjestelmä suunniteltava ja rakennettava ja sitä on ylläpidettävä siten, että puhdistusvaatimus täyttyy.
- Asetusehdotuksen 6 §:ään tarkempi sääntely suunnitelman sisällöstä
- Tapauskohtaisen suunnittelun tarve korostuu
- Rakennusvalvonnan katsottava
 - » Suunnitelman sisältövaatimusten täyttyminen
- ja arvioitava
 - » Suunnittelijan kelpoisuus suunnittelukohteen vaativuuden mukaan

Vesihuoltolain mukainen liittymisvelvollisuus ja vapautus

- VHL 10 § taajaman ulkopuolella ei liittymisvelvollisuutta, jos jätevesijärjestelmä rakennettu ennen toiminta-alueen hyväksymistä ja
 - » 'käsittelyssä noudatetaan, mitä ympäristönsuojelulaissa säädetään.
- VHL 11 § Vapautus liittämisvelvollisuudesta on myönnettävä, jos...
 - » 'kiinteistön jätevesien johtaminen ja käsittely voidaan järjestää ympäristönsuojelulaissa säädettyjen vaatimusten mukaisesti'
- Milloin jätevesijärjestelmä täyttää YSL vaatimukset missäkin?
- Ohjeistetaan tai säädetään 3.4.2017 mennessä (MMM)

Vesihuollon kehittäminen

- VHL 5 § Kunnan tulee kehittää vesihuoltoa alueellaan yhdyskuntakehitystä vastaavasti
- Hajajätevesivelvoitteiden määräaika ollut vesihuollon kehittymisen tarkastelupiste vesihuollon kehittämissuunnitelmissa
- Vesihuollon kehittämissuunnitelmat tai muut kehittämisasiakirjat tarkistettava vastaamaan muuttuneita aikatauluja



Aino Pietarinen

Kuntien ympäristönsuojelumääräykset

Nykytila ja tulevaisuuden mahdollisuudet



Kuntaliitto
Kommunförbundet



Kuntaliiton
VERKKOJULKAISU

Henna Luukkonen, Tuulia Innala, Marko Nurmikolu

Jätehuoltomääräysten laatiminen

Opas kunnallisten jätehuoltomääräysten valmistelijoille ja päättäjille

Kuntaliitto
Kommunförbundet



Opas rakennusjärjestyksen laatimiseen

Kuntaliitto
Kommunförbundet